raadsvoorstel

Agendapunt 2021, nr. I-pm
Zaaknummer 2037672
Te behandelen door L.C.M. Frings

Onderwerp: Actualisatie bermbeheerplan

Aan de raad,

Inleiding
Winterswijk heeft een buitengebied met veel bijzondere planten en dieren. De beleidsvisie Landschap en Biodiversiteit die in 2020 is vastgesteld is een belangrijke basis voor de manier waarop we ons buitengebied willen beheren. We streven naar een basiskwaliteit voor natuur en landschap. En de 644 kilometer bermen die in eigendom en beheer zijn van de gemeente Winterswijk vormen daarbij een belangrijk leefgebied voor tal van bijzondere soorten. Daarnaast vormen zij samen een fijnmazig netwerk in ons landschap en zijn als zodanig van belang als verbindingszone tussen natuurgebieden en landgoederen (ecologische infrastructuur).Daardoor worden de migratiemogelijkheden van planten en dieren verbeterd. De bermen hebben daarmee ook een functie in het natuurnetwerk.

De biodiversiteit in de bermen staat onder druk, Op dit moment wordt ongeveer een kwart van de bermen verschraald. Hoewel lokaal successen worden geboekt, zie we op veel plekken dat de biodiversiteit toch achteruit gaat.

De gemeente heeft daarom gewerkt aan het opstellen aan een bermbeheerplan waarbij de achteruitgang wordt gestopt zodat de kwaliteit van de bermen en bermsloten weer kan toenemen. Het rapport actualisatie bermbeheerplan is daar de uitwerking van. Ecologisch beheer staat daarin centraal. Het verbeteren van het huidige beheer, het vergroten van de biodiversiteit en het versterken van de functie als ecologische verbindingszone in alle bermvakken zijn de belangrijkste aandachtspunten.

Een belangrijk onderdeel van de actualisatie van het bermbeheerplan is de inventarisatie van eisen en wensen van alle betrokkenen (stakeholders). Hiervoor is een groep van externe stakeholders betrokken bestaande uit onder andere agrariërs, waterschap, terrein beherende organisaties, Buurschappenvisie (BSV), platform Natuur en Landschap. Vanuit de stakeholders is een bermenwerkgroep gevormd dat heeft meegedacht met de totstandkoming van het bermbeheerplan.

Voorstel
De actualisatie van het bermbeheerplan vast te stellen.

Relatie met (huidig) beleid
Beleidsvisie Landschap en Biodiversiteit.

Beoogd(e) effect(en)
Het verbeteren van het huidige beheer, het vergroten van de biodiversiteit en het versterken van de functie als ecologische verbindingszone in alle bermvakken.

Argumenten
De wegbermen en bermsloten in de gemeente Winterswijk vormen een belangrijk leefgebied voor tal van bijzondere soorten planten en dieren. Zij zijn van groot belang voor broedvogels, dagvlinders, krekels, nachtvlinders, paddenstoelen, planten, reptielen en sprinkhanen. Daarnaast vormen zij een fijnmazig netwerk van circa 644 kilometer berm tussen natuurgebieden en landgoederen (ecologische infrastructuur).

Om te kunnen beoordelen hoe de ontwikkeling van bijzondere vegetatie in de Winterswijkse wegbermen verloopt, werd in 2012 en in 2017 onderzoek gedaan voor wat betreft de zeldzame soorten en de soorten van de Rode lijst. Uit de uitgevoerde onderzoeken bleek dat in de periode 2011-2017 een deel van de kleine groeiplaatsen van bijzondere planten verdwenen is. Daarnaast zijn 4 soorten van de Rode lijst van bedreigde planten in diezelfde periode uitgestorven langs de Winterswijkse wegen. Ook bleek dat een klein deel van de groeiplaatsen in omvang is toegenomen.

Voor de gemeentelijke wegberm- en bermslootbeheerders is vooral de volgende overall conclusie van belang: ”Het heeft er alle schijn van dat het ecologisch bermbeheer de gemeente brede achteruitgang van groeiplaatsen van bijzondere planten vooral vertraagd. Het op termijn uitsterven van veel soorten wordt er niet door voorkomen. Die kan alleen gestopt worden als in ieder geval in de ecologische bermvakken het klepelbeheer (maaisel laten liggen) vanaf 2023 wordt gestopt en het uitmaaien van de sloten wordt geïntensiveerd”.

Samengevat zijn er in hoofdzaak een drietal bedreigingen die debet zijn aan de steeds verdergaande achteruitgang van de natuurwaarde van de bermen, bermsloten en -greppels:
1. Verruiging door klepelbeheer in de bermen;
2. Verruiging door extensief beheer van bermsloten en -greppels;
3. Medegebruik van of beïnvloeding van bermen door aangrenzende grondgebruikers.

Om de achteruitgang van de natuurwaarde in de Winterswijkse wegbermen te stoppen dienen daarom op hoofdlijnen de volgende aspecten in acht te worden genomen:
1. Stoppen met klepelbeheer;
2. Intensivering opschonen sloten en greppels;
3. Aanleg buffer tussen landbouwpercelen en berm;
4. Opstellen integraal bermbeheerplan.

De gemeente heeft daarom gewerkt aan het opstellen aan een bermbeheerplan waarbij de achteruitgang wordt gestopt zodat de kwaliteit van de bermen en bermsloten weer kan toenemen. Het rapport actualisatie bermbeheer is daar de uitwerking van. Ecologisch beheer staat daarin centraal. Het verbeteren van het huidige beheer, het vergroten van de biodiversiteit en het versterken van de functie als ecologische verbindingszone in alle bermvakken zijn de belangrijkste aandachtspunten.

Financiële aspecten/risico’s
Voor het beheerplan zijn de huidige en toekomstige kosten doorgerekend.
De huidige kosten voor de uitvoering van het bermbeheer bedragen jaarlijks € 340.000,-. De kosten voor de uitvoering van het herziene bermbeheerplan bedragen jaarlijks € 500.000,-. Voor deze extra investering van € 160.000,- kan het gehele bermbeheerplan worden uitgevoerd.

De extra investering bestaat uit kosten voor maaien en afvoer maaisel totale lengte van bermen (644 km, i.p.v. huidige 174 km), verwerking bermmaaisel, kosten monitoring flora en fauna en algemene uitvoeringskosten.

De extra investering is voor de uitvoering vanaf 2023. In 2022 zullen de beheerwerkzaamheden met het huidige budget worden uitgevoerd.

Deze extra benodigde middelen zullen meegenomen worden bij de begrotingsbehandeling 2023 zodat de Raad een integrale afweging kan maken.

Juridische aspecten/wet- en regelgeving
De bermen zijn leefgebied of groeiplaats van beschermde flora en fauna. Voor (beschermde) flora en fauna is de Wet natuurbescherming en de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) de beschermde factor. In algemene zin is conform de Wet natuurbescherming een zorgplicht voor flora en fauna.

Aspecten van duurzaamheid
Het cultuurhistorisch landschap en biodiversiteit zijn als thema op genomen in de duurzaamheidstrategie Winterswijk en beleidsvisie landschap en biodiversiteit. De ambitie om het landschap te behouden, te versterken en te beheren om de biodiversiteit te verbeteren dragen bij aan een duurzame leefomgeving.

Communicatie/betrokkenenparagraaf
Het bermbeheerplan is opgesteld in samenwerking met diverse stakeholders. Bij het opstellen van een bermbeheerplan hebben we ons in eerste instantie gericht op de stakeholders in onze gemeente;
a. flora-expert
b. Buurtschappenvisie*
c. paddenstoelen-expert*
d. Gelders Landschap Gelderse Kastelen
e. Landgoedeigenaren
f. LTO (agrariërs)*
g. Natuurmonumenten
h. Particulier Agrarisch Natuurbeheer*
i. Platform Natuur en Landschap Oost-Achterhoek
j. ROVA*
k. Waterschap Rijn en IJssel
l. 100% Winterswijk (VVV)

Naar aanleiding van de interviews is een werkgroep (*) opgesteld bestaande uit een aantal stakeholders. Deze werkgroep is betrokken bij het opstellen van het programma van eisen, de streefbeelden en de keuze van beheer van de bermvakken.

Op 4 november 2021 is het beheerplan toegelicht tijdens het politiek forum (informerend); hierbij waren naast raadsleden ook burgers aanwezig.

Vervolgprocedure/evaluatie
Bij het beschikbaar stellen van de benodigde middelen zullen de werkheden in 2023 starten.

Om in de gemeente Winterswijk meer draagvlak te krijgen voor ecologisch bermbeheer wordt actief ingezet op communicatie over het bermbeheer. In de zomer van 2021 is daar mee begonnen. Er wordt gebruik gemaakt van de website en de lokale krant. Een optie is ook om de bewoners van het buitengebied met behulp van een folder te informeren. Ook kunnen voor specifieke locaties de aanwonenden rechtstreeks benaderd worden.
De belangrijkste boodschap daarbij is om gezamenlijk te streven naar het vergroten van de biodiversiteit.
Het uitdragen van het bermbeheerplan door de stakeholders is daar een belangrijk onderdeel van.

Ook kunnen bij deze voorlichting de bewoners van het buitengebied van de gemeente Winterswijk gewezen worden op de schadelijke effecten van het ‘gazonbeheer’ van de wegbermen nabij hun woning. Vaak worden de bermen onderhouden uit goede wil. Door aan te geven hoe belangrijk het is dat de bermen met rust gelaten worden en hoe zij zelf mee kunnen werken aan het verbeteren van de biodiversiteit willen we het particulier beheer tegengaan.

In 2023 zal de afzet van bermmaaisel en lokale inspanning nader worden onderzocht. Kansen voor afzet van maaisel bij lokale agrariërs heeft hierbij de prioriteit.

Winterswijk, 21 december 2021

Burgemeester en Wethouders van Winterswijk,

De secretaris, de burgemeester,

G.W. Goedmakers B.J.J. Bengevoord